

«Законодавство
й судова практика»

Січень 2010

Засновники:

Об'єднання кредитних спілок
«Програма захисту вкладів»

Всеукраїнська асоціація
кредитних спілок

Головний редактор
Анна Нагребельна

При передруку посилання
на видання обов'язкове.

Адреса редакції:
вул. М. Раскової, 23, к. 2186,
м. Київ, 02660, Україна
Тел./факс: (044) 390-32-84
Ел. пошта: nagrebelna@vaks.org.ua

ВІСНИК КРЕДИТНОЇ КООПЕРАЦІЇ

Інформаційно-аналітичне видання

Читайте у випуску:

ЗАКОНОДАВСТВО

Загальний огляд

2

Огляд банківського законодавства

8

Фінансовий моніторинг

13

Нормативно-правові акти Держфінпослуг

17

СУДОВА ПРАКТИКА

19

«ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ.

22

КРЕДИТНІ СПІЛКИ ПІД ПРИЗМОЮ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД ЗАКОНОДАВСТВА

Віктор РУДИЙ,

юрисконсульт
Об'єднання кредитних спілок
«Програма захисту вкладів»

Володимир ПОСПОЛТАК,

радник проекту GTZ/DGRV
«Підтримка фінансової діяльності на селі», к. ю. н., доцент МІМ, голова ПД Третейського суду СРО «ПАРД», радник правління ВАКС

Свої питання до наших експертів
на адресу редакції:
nagrebelsna@vaks.org.ua

ЩОДО СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ КМ УКРАЇНИ

Кабінет Міністрів України ухвалив ряд постанов, якими затвердив стратегічні документи розвитку окремих галузей, зокрема:

1. Державну цільову соціально-економічну програму будівництва (придбання) доступного житла на 2010–2017 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2009 року № 1249) — набула чинності 7 грудня 2009 року; публікація: «Офіційний вісник України» 2009 р. № 92 від 7 грудня 2009 р., стор. 51 і газета «Урядовий кур'єр» № 228 від 8 грудня 2009 року.
2. Концепцію Державної цільової економічної програми енергоефективності на 2010–2015 роки (розпорядження Кабінетом Міністрів України від 19 листопада 2008 р. № 1446-р — набуло чинності 11 листопада 2009 р.).
3. Стратегію реформування податкової системи (розпорядження КМ України від 23 грудня 2009 р. № 1612-р — набуло чинності 23 грудня 2009 року; публікація: «Офіційний вісник України» 2009 р. № 101 від 11 січня 2010 р. і газета «Урядовий кур'єр» № 10 від 20 січня 2010 р.).
4. Концепцію реформування системи державної допомоги суб'єктам господарювання (розпорядження КМ України від 13 січня 2010 р. № 81-р — набуло чинності 13 січня 2010 року).
5. План заходів, спрямованих на подолання наслідків світової фінансової кризи в регіонах (розпорядження КМ України від 23 грудня 2009 р. № 1593-р — набуло чинності 23 грудня 2009 року; публікація: «Урядовий кур'єр» № 2 від 6 січня 2010 р.) ♦

ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ БЮРО КРЕДИТНИХ ІСТОРІЙ

Кабінет Міністрів України 4 листопада 2009 р. ухвалив постанову

№ 1174 «Питання державного регулювання діяльності бюро кредитних історій». Цією постановою затверджено зміни до:

- 1) переліку органів ліцензування, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2000 р. № 1698 («Офіційний вісник України», 2000 р., № 46, ст. 2001; 2003 р., № 23, ст. 1078; 2006 р., № 9, ст. 545);
- 2) додатку до постанови Кабінету Міністрів України від 13 травня 2009 р. № 464 «Про затвердження граничної чисельності працівників апарату центральних органів виконавчої влади і підпорядкованих їм територіальних органів та інших державних органів» («Офіційний вісник України», 2009 р., № 36, ст. 1226).

Визнано такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 7 грудня 2005 р. № 1174 «Питання уповноваженого органу з державного регулювання діяльності бюро кредитних історій» («Офіційний вісник України», 2005 р., № 49, ст. 3072). Постанова набула чинності 13 листопада 2009 р., публікація: «Офіційний вісник України» 2009 р. № 85 від 13 листопада 2009 року, стор. 35 і газета «Урядовий кур'єр» № 211 від 13 листопада 2009 р. ♦

ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В 2010 РОЦІ

29 грудня 2009 року, у зв'язку з тим, що Верховна Рада України не ухвалила Закон України «Про Державний бюджет України на 2010 рік», відповідно до ст. 46 Бюджетного кодексу України та з метою забезпечення стабільного функціонування бюджетної системи України в 2010 р., Кабінет Міністрів України ухвалив постанову № 1414 «Про заходи щодо організації бюджетного процесу у 2010 році». Відповідно до вказаної постанови Кабінет Мініст-

рів України постановив:

1. Доручено Міністерству економіки уточнити основні прогностичні макропоказники економічного та соціального розвитку України на 2010 рік з урахуванням результатів аналізу стану розвитку економіки за 2009 рік.

2. На підставі уточнених Міністерством економіки прогностичних макропоказників економічного та соціального розвитку Міністерству фінансів під час підготовки проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2010 рік» визначити доходи зведеного бюджету на рівні 328,3 млрд грн, видатки зведеного бюджету — на рівні 360,9 млрд грн.

3. Державній податковій адміністрації, Державній митній службі, іншим органам виконавчої влади, які здійснюють контроль за справлянням (стягненням) платежів до державного бюджету, забезпечити щомісячні надходження до бюджету в обсягах, установлених Міністерством фінансів відповідно до показників розпису державного бюджету на I квартал 2010 р. Місцевим державним адміністраціям забезпечити щомісячні надходження до відповідних бюджетів в обсягах, установлених розписами місцевих бюджетів на відповідний період.

4. До набрання чинності Закону України «Про Державний бюджет України на 2010 рік»:

1) Державному казначейству зараховувати податки, збори (обов'язкові платежі) й інші надходження до державного та місцевих бюджетів відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» та інших нормативно-правових актів;

2) установити, що відрахування в 2010 році державними унітарними підприємствами та їхніми об'єднаннями до державного бюджету частини чистого прибутку (доходу) здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2009 р. № 184 («Офіційний вісник України», 2009 р., № 18, ст. 568);

3) Установити, що розміщення в 2010 році тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів і вкладних

(депозитних) рахунках в установах банків здійснюється відповідно до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 січня 2009 р. № 52 («Офіційний вісник України», 2009 р., № 8, ст. 250);

4) розміри посадових окладів (тарифних ставок) працівників бюджетних установ визначаються, виходячи з розміру посадового окладу (тарифної ставки) працівника першого тарифного розряду, який діяв у грудні 2009 р.;

5) виплати мінімальної ординарної (звичайної) академічної стипендії для учнів професійно-технічних і студентів вищих навчальних закладів I—IV рівня акредитації, учнів і студентів з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, здійснюються в розмірах, що діяли в грудні 2009 р.;

6) рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» (1768-14) і для визначення права на звільнення від плати за харчування дитини в державних і комунальних дитячих дошкільних закладах у розмірах згідно із законодавством. Розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям не може бути більш як 75 відсотків рівня забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї;

7) кошти державного бюджету у січні — лютому 2010 р. використовуються згідно з відповідними порядками використання бюджетних коштів у 2009 р.;

8) провадити за рахунок резервного фонду державного та місцевих бюджетів капітальні видатки на здійснення заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій відповідно до Порядку використання коштів резервного фонду бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2002 р. № 415 («Офіційний вісник України», 2002 р., № 14, ст. 734), та відповідно до частини першої ст. 46 Бюджетного кодексу України капітальні видат-

ки, пов'язані з введенням воєнного чи надзвичайного стану, оголошенням окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації, видатки, пов'язані з капіталізацією банків, і видатки, що здійснюються зі Стабілізаційного фонду.

9) Державному комітету з державного матеріального резерву забезпечити накопичення (приріст) матеріальних цінностей державного матеріального резерву за рахунок і в межах відповідних надходжень спеціального фонду державного бюджету.

10) дозволити в I кварталі 2010 р. Міністерству оборони для забезпечення безперервності процесу харчування особового складу Збройних сил укладати з суб'єктами господарювання-переможцями процедур закупівлі в 2007—2009 роках додаткові угоди щодо продовження дії договорів про закупівлю послуг з харчування в межах відповідних бюджетних призначень Міністерства оборони;

11) установити, що в 2010 році перерахування субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам для надання пільг і житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання та водовідведення, квартирної плати (утримання будинків, споруд і прибудинкових територій), вивезення побутового сміття й рідких нечистот, пільг з послуг зв'язку й інших, передбачених законодавством, пільг (крім пільг на одержання ліків, зубопротезування, оплати електроенергії, природного та скрапленого газу на побутові потреби, твердого й рідкого пального побутового палива, послуг тепло-, водопостачання та водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття й рідких нечистот) і компенсації за пільговий проїзд окремих категорій громадян здійснюється відповідно до Порядку перерахування в 2009 році деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій і компенсацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 січня 2005 р. № 20 (20-2005-п)

(«Офіційний вісник України», 2005 рік, № 2, ст. 88; 2009 р., № 5, ст. 123).

5. Надання спеціальних дозволів на користування надрами в 2010 році здійснюється відповідно до Порядку надання в 2009 році спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 608 («Офіційний вісник України», 2009 р., № 45, ст. 1519), і Порядку проведення в 2009 році аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 609 («Офіційний вісник України», 2009 р., № 45, ст. 1520).

6. Рекомендувати Національній комісії з питань регулювання електроенергетики забезпечити надходження:

- збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну й теплову енергію в I кварталі 2010 року в сумі 230 703,6 тис. грн, у тому числі 76 901,2 тис. грн — у січні, 76 901,2 тис. грн — у лютому, 76 901,2 тис. грн — у березні;

- збору за забруднення навколишнього природного середовища, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) й тимчасове зберігання радіоактивних відходів їхніми виробниками, у I кварталі 2010 р. у сумі 11 761,6 тис. грн, у тому числі 1 325 тис. грн — у січні, 5 205,8 тис. грн — у лютому, 5 230,8 тис. грн — у березні.

7. Суб'єкти господарювання, які здійснюють видобуток (у тому числі під час геологічного вивчення) вуглеводневої сировини, а саме природного газу (у тому числі нафтового (попутного) газу) та газового конденсату й нафти на підставі спеціальних дозволів на право користування надрами, обчислюють податкові зобов'язання з рентної плати за нафту, рентної плати за природний газ і рентної плати за газовий конденсат, що видобуваються в Україні, відповідно до п. 4 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України від 3 червня

2008 р. № 309-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України».

8. Мініпраці та соціальної політики разом з Пенсійним фондом України забезпечити розроблення й подання до 15 січня 2010 р. проекту бюджету Пенсійного фонду України на 2010 рік разом з пропозиціями щодо внесення до законодавства змін, необхідних для забезпечення збалансованості бюджету зазначеного фонду.

9. Розпорядникам коштів державного бюджету в I кварталі 2010 р.:

- 1) планувати видатки, пов'язані зі стимулюванням працівників (військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу) у разі забезпечення в повному обсязі бюджетними коштами обов'язкових виплат із заробітної плати працівникам (грошового забезпечення), інших соціальних виплат, у тому числі стипендій, і видатків на проведення розрахунків за комунальні послуги й енергоносії всіх бюджетних установ, що належать до сфери управління відповідних розпорядників;

- 2) обмежити видатки на утримання активів, не пов'язаних з основними функціями бюджетних установ;

- 3) забезпечити зменшення обсягу фінансової підтримки небюджетних організацій за рахунок коштів державного бюджету;

- 4) забезпечити взяття бюджетних зобов'язань за загальним фондом державного бюджету відповідно до бюджетних асигнувань, установлених кошторисами (у тому числі за незахищеними видатками бюджету — у разі відсутності простроченої заборгованості з виплати заробітної плати працівникам (грошового забезпечення), стипендій і за спожиті комунальні послуги й енергоносії), а за спеціальним фондом — у межах відповідних фактичних надходжень;

- 5) у разі наявності коштів спеціального фонду державного бюджету за окремими видатками, передбаченими за загальним і спеціальним фондами державного бюджету, спрямовувати насамперед кошти спеціального фонду на здійс-

нення таких видатків;

- 6) під час укладання договорів (контрактів) щодо закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти обов'язково передбачати застосування штрафних санкцій до суб'єктів господарювання за невиконання або несвоєчасне виконання зобов'язань, визначених договорами (контрактами);

- 7) мінімізувати витрати на службові відрядження за кордон шляхом визначення оптимальної кількості й доцільності поїздок за кордон, складу делегацій і строку перебування за кордоном, виконання роботи зі здешевлення витрат на проїзд, наймання житла й інших витрат, пов'язаних з такими відрядженнями;

- 8) здійснювати стажування аспірантів, докторантів, наукових, науково-педагогічних працівників у провідних університетах і наукових організаціях за кордоном за рахунок коштів спеціального фонду закладів, що дали направлення на стажування.

10. Місцевим державним адміністраціям, Раді міністрів Автономної Республіки Крим з метою забезпечення своєчасного фінансування соціальних і захищених видатків з місцевих бюджетів усіх рівнів до затвердження відповідних місцевих бюджетів у I кварталі 2010 р.:

- 1) забезпечити в установленому порядку формування тимчасових розписів місцевих бюджетів усіх рівнів і мережі розпорядників коштів місцевих бюджетів;

- 2) здійснювати виділення коштів головним розпорядникам коштів за незахищеними видатками та наданням кредитів загального фонду місцевих бюджетів з урахуванням можливостей бюджетів пропорційно невикористаним сумам асигнувань згідно з помісячним розписом, а також зареєстрованих фінансових зобов'язань і пріоритетності проведення видатків і надання кредитів;

- 3) забезпечити визначення в кошторисах бюджетних установ у повному обсязі асигнувань на оплату праці працівникам бюджетних установ відповідно до встановлених законодавством умов оплати праці, виплату стипендій і про-

ведення розрахунків за комунальні послуги та енергоносії;

4) планувати видатки, пов'язані зі стимулюванням працівників будь-якої бюджетної установи, за умови забезпечення в повному обсязі бюджетними коштами обов'язкових виплат із заробітної плати працівникам, інших соціальних виплат, у тому числі стипендій, і видатків на проведення розрахунків за комунальні послуги й енергоносії усіх бюджетних установ, що належать до сфери управління відповідних розпорядників.

11. Рекомендувати органам місцевого самоврядування в межах своїх повноважень вжити заходів для забезпечення виконання положень, передбачених п. 10 цієї постанови.

12. Розпорядникам коштів державного і місцевих бюджетів не допускати подання звернень до Кабінету Міністрів України та не приймати власні рішення щодо збільшення чисельності працівників підпорядкованих органів та установ.

13. Державному казначейству та розпорядникам коштів державного і місцевих бюджетів у I кварталі 2010 р.:

1) забезпечити проведення в першочерговому порядку розрахунків за захищеними видатками загального фонду державного та місцевих бюджетів;

2) здійснювати витрати загального фонду державного й місцевих бюджетів за захищеними видатками та наданням кредитів у такій черговості:

- видатки за рахунок резервного фонду бюджету;
- трансферти підприємствам, установам та організаціям на виплату заробітної плати;
- капітальні трансферти бюджетам іншого рівня;
- поточні видатки, пов'язані з утриманням бюджетних установ;
- Інші видатки та надання кредитів.

14. Державному казначейству в I кварталі 2010 р.:

1) здійснювати відкриття асигнувань у першочерговому порядку й у повному обсязі за захищеними видатками загального фонду дер-

жавного та місцевих бюджетів, а також за видатками загального фонду державного бюджету, пов'язаними з відшкодуванням витрат в іноземній валюті працівникам дипломатичної служби під час їхнього довготермінового відрядження;

2) здійснювати відкриття асигнувань головним розпорядником бюджетних коштів за незахищеними видатками та наданням кредитів загального фонду державного бюджету з урахуванням можливостей державного бюджету пропорційно невикористаним сумам помісячного розпису таких асигнувань, а також зареєстрованих зобов'язань і пріоритетності проведення видатків і надання кредитів;

3) здійснювати платежі розпорядників коштів державного та місцевих бюджетів виключно в разі відсутності простроченої заборгованості із заробітної плати працівникам (грошового забезпечення), інших соціальних виплат, у тому числі стипендій, і видатків на проведення розрахунків за комунальні послуги та енергоносії всіх бюджетних установ, що належать до сфери управління відповідних розпорядників;

4) залучити для фінансування витрат загального фонду державного бюджету залишок коштів за загальним фондом державного бюджету на 1 січня 2010 р.; залишки коштів спеціального фонду державного бюджету, що зберігаються на рахунках спеціального фонду державного бюджету й не мають цільового призначення в поточному бюджетному періоді та не передбачені для покриття витрат у наступному бюджетному періоді або передбачені в місцевих бюджетах; залишки коштів спеціального фонду державного бюджету, щодо яких не прийнято рішення про їх використання головними розпорядниками в зв'язку зі зміною законодавства; а також у разі потреби — кошти єдиного казначейського рахунка на поворотній основі з відновленням їх у межах бюджетного періоду;

5) забезпечити перерахування сум дотації вирівнювання бюджету Автономної Республіки Крим, об-

ласним, районним бюджетам, бюджетам міст республіканського Автономної Республіки Крим і обласного значення та м. Севастополя шляхом застосування передбачених у додатку 6 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» нормативів щоденних відрахувань від відповідних доходів загального фонду Державного бюджету України, що надійшли на аналітичні рахунки обліку доходів Державного бюджету України на відповідній території, у межах показників тимчасового розпису державного бюджету на відповідний період. У разі коли суми, перераховані органам Державного казначейства в Автономній Республіці Крим, областях і м. Севастополі, не забезпечать отримання місячної суми дотації вирівнювання згідно з нормативами щоденних відрахувань, передбачених у додатку 6 до Закону України «Про Державний бюджет України на 2009 рік», Державне казначейство перераховує на рахунок відповідного місцевого бюджету недоотриману місячну суму дотації вирівнювання із загального фонду державного бюджету не пізніше 10 числа місяця, що настає за звітним періодом;

6) забезпечити перерахування коштів до Державного бюджету України з місцевих бюджетів згідно з нормативами, визначеними в Законі України «Про Державний бюджет України на 2009 рік» (835-17);

7) надавати в обов'язковому порядку позики на покриття тимчасових касових розривів місцевих бюджетів, пов'язаних із забезпеченням захищених видатків загального фонду, в межах поточного бюджетного періоду за рахунок коштів єдиного казначейського рахунка на договірних умовах без нарахування відсотків за користування цими коштами з обов'язковим їх поверненням до кінця поточного бюджетного періоду в установленому законодавством порядку;

8) здійснювати закупівлю іноземної валюти за офіційним курсом Національного банку для Міністерства закордонних справ для

сплати внесків до міжнародних організацій і забезпечення функціонування закордонних дипломатичних установ України з віднесенням витрат із закупівлі іноземної валюти на видатки за відповідними бюджетними програмами.

15. Міністерству фінансів затвердити не пізніше 1 січня 2010 р. тимчасовий розпис Державного бюджету України на I квартал 2010 р. з урахуванням таких особливостей:

1) доходи плануються з урахуванням положень п. 4 цієї постанови;

2) щомісячні обсяги видатків за бюджетними програмами загального фонду державного бюджету плануються, виходячи з ресурсної забезпеченості, сезонності й пріоритетності їх здійснення відповідно до вимог бюджетного законодавства;

3) при визначенні дотацій вирівнювання з державного бюджету республіканському бюджету Автономної Республіки Крим врахувати надходження акцизного збору з лікєро-горілкової продукції від ТОВ «Кримська водочна компанія»;

4) плануються видатки:

- з утримання бюджетних установ із загального фонду державного бюджету за бюджетними програмами, що передбачені в проекті Закону України «Про Державний бюджет України на 2010 рік», схваленому постановою Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2009 р. № 974 («Офіційний вісник України», 2009 р., № 71, ст. 2445), за якими видатки в 2009 році здійснювалися за рахунок коштів Стабілізаційного фонду й резервного фонду державного бюджету;

- відповідальним виконавцям, визначеним зазначеним проектом Закону, які в 2009 році були розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня в мережі головних розпорядників бюджетних коштів і стали відповідальними виконавцями за бюджетними програмами в зв'язку з перерозподілом в установленому порядку бюджетних призначень за погодженням з Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету;

- за бюджетними програмами

головних розпорядників бюджетних коштів, що передбачені зазначеним проектом Закону, призначення за якими в 2009 році були встановлені іншому головному розпоряднику, проте передавалися в установленому порядку за погодженням з Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету головному розпоряднику, визначеному зазначеним проектом Закону;

- за бюджетними програмами головних розпорядників бюджетних коштів, які передбачені зазначеним проектом Закону, призначення за якими в 2009 році були встановлені за загальним або спеціальним фондом державного бюджету;

- за спеціальним фондом державного бюджету на підставі детальних розрахунків й обґрунтувань з урахуванням необхідності їх здійснення в I кварталі 2010 р. й обмежень, установлених бюджетним законодавством.

16. Надати право Міністерству фінансів вносити зміни до розпису асигнувань державного бюджету з метою перерозподілу помісячних обсягів асигнувань за бюджетними програмами в разі відсутності затверджених у встановленому порядку паспортів бюджетних програм, відповідних порядків використання бюджетних коштів, інших нормативних документів, що регламентують здійснення окремих витрат; необхідності дотримання балансу бюджету; наявності залишку невикористаних відкритих асигнувань.

17. Міністерству фінансів забезпечити в січні – лютому 2010 р. фінансування заходів з підготовки та проведення чергових виборів Президента України в сумі 969,6 млн грн з урахуванням пропозицій Центральної виборчої комісії.

18. Головним розпорядникам бюджетних коштів забезпечити жорсткий контроль за відповідністю кошторисів розпорядників коштів відповідним розписам бюджетів.

19. Надати право Державному казначейству надавати Пенсійному фонду України позички на строк до 12 календарних місяців

на покриття тимчасових касових розривів, пов'язаних з виплатою пенсій у межах фактичного дефіциту коштів на цю мету, за рахунок коштів державного бюджету на договірних умовах без нарахування відсотків за користування цими коштами в сумах, визначених на підставі розрахунків Пенсійного фонду України.

20. У пункті 2 постанов Кабінету Міністрів України від 23 травня 2009 р. № 494 «Про внесення змін у додаток 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 3 грудня 1997 р. № 1349» («Офіційний вісник України», 2009 р., № 39, ст. 1295) і від 8 липня 2009 р. № 688 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 3 грудня 1997 р. № 1349» («Офіційний вісник України», 2009 р., № 51, ст. 1733) слова і цифри «з 1 січня 2010 року» замінити словами та цифрами «з дня набрання чинності Законом України «Про Державний бюджет України на 2010 рік».

21. Міністерству фінансів надавати роз'яснення щодо застосування цієї постанови.

22. Ця постанова набирає чинності з 1 січня 2010 року.

Публікація: «Офіційний вісник України» 2010 р. № 1 від 22 січня 2010 року та газета «Урядовий кур'єр» № 245 «№ 1 від 5 січня 2010» від 31 грудня 2009 року ♦

ЩОДО ОРЕНДИ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА

Кабінет Міністрів України 25 березня 2009 р. ухвалив постанову № 316 «Деякі питання оплати оренди державного майна». Цією постановою було встановлено, що до 1 січня 2010 р. орендні ставки, визначені в додатку 2 до Методики розрахунку і порядку використання плати за оренду державного майна, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 1995 року № 786, крім ставок, визначених пунктами 1–3 зазначеного додатка, застосовуються в розмірі 45 відсотків встановленого обсягу. Для проведення розрахунків за чинними

договорами оренди державного нерухомого майна, що укладені до набрання чинності цією постановою, застосовується орендна ставка, зазначена вище.

2 грудня 2009 р. Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 25 березня 2009 р. № 316», якою встановлене правило продовжив до 1 січня 2011 р. Постанова набула чинності 16 грудня 2009 р.; публікація: «Офіційний вісник України» 2009 р. № 96 від 21 грудня 2009 р., стор. 29 і газета «Урядовий кур'єр» № 234 від 16 грудня 2009 р. ♦

ЩОДО ЗАБОРОНИ ФІНАНСОВИМ УСТАНОВАМ В ОДНОСТОРОННЬОМУ ПОРЯДКУ ЗБІЛЬШУВАТИ РОЗМІР ПРОЦЕНТІВ ТА ІНШИХ ПЛАТЕЖІВ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ КРЕДИТНИМ ДОГОВОРОМ

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони фінансовим установам в односторонньому порядку збільшувати розмір процентів та інших платежів, передбачених кредитним договором» від 21 січня 2010 р. № 1822-VI внесено зміни до:

1. Цивільного кодексу України:
  - Встановлений договором розмір

процентів не може бути збільшений фінансовою установою в односторонньому порядку.

- Умова договору щодо права фінансової установи змінювати розмір процентів в односторонньому порядку є нікчемною.

2. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»:

- Фінансовим установам забороняється в односторонньому порядку збільшувати розмір процентної ставки або інших платежів, передбачених кредитним договором або графіком погашення боргу, за винятком випадків, встановлених законом.

- Фінансовим установам забороняється вимагати дострокового погашення несплаченої частини боргу за кредитом та розривати в односторонньому порядку укладені кредитні договори у разі незгоди позичальника із пропозицією фінансової установи збільшити процентну ставку або інший платіж, передбачений кредитним договором або графіком погашення боргу.

3. Закон набирає чинності з дня його опублікування. Положення Закону застосовуються до усіх кредитних договорів, які були укладені або продовжують діяти після набрання чинності цим Законом.

Таким чином, якщо кредитна спілка запропонує позичальнику збільшити процентну ставку за діючим

кредитним договором, а позичальник не погодиться, кредитна спілка не має права вимагати дострокового погашення несплаченої частини боргу за кредитом та розривати в односторонньому порядку укладені кредитні договори ♦

ЩОДО ФОРМИ ЗАПОВІТІВ

Верховна Рада України 17 грудня 2009 року ухвалила Закон України «Про приєднання України до Конвенції про колізії законів, які стосуються форми заповітів» № 1772-VI.

Україна приєдналася до Конвенції про колізії законів, що стосуються форми заповітів, вчиненої 5 жовтня 1961 р. в м. Гаазі, з такими застереженнями:

- 1) відповідно до ст. 9 Конвенції Україна залишає за собою право визначати місце постійного проживання заповідача згідно із законом суду (lex fori);
- 2) згідно зі ст. 10 Конвенції Україна залишає за собою право не визнавати заповіти, вчинені громадянами України в усній формі, крім як за виняткових обставин;
- 3) відповідно до ст. 12 Конвенції Україна залишає за собою право не застосовувати цю Конвенцію до будь-яких положень заповітів, що відповідно до законодавства України не стосуються спадкування ♦

ВАТ ВНЗ «Київський міжгалузевий інститут підвищення кваліфікації»

(м. Київ, вул. Дмитрівська, 71)

Оголошує про набір групи на **курси підвищення кваліфікації** керівників та головних бухгалтерів кредитних спілок та складання екзамену на відповідність знань професійним вимогам за програмами підвищення кваліфікації.

Найближчий термін: 1–5 березня 2010 року

Заявки на екзамен і детальну інформацію можна отримати за тел./ф.: 8 (044) 486-61-46.

Контактна особа — Людмила Петрівна Вишневська

E-mail: kmipksh@i.kiev.ua

Сайт: www.iptelecom.net.ua/~kmipksh

ОГЛЯД БАНКІВСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

8 жовтня 2009 року, з метою відновлення ліквідності банків, забезпечення захисту прав та інтересів клієнтів банків, у тому числі громадян-вкладників банків, керуючись частиною другою ст. 102 Конституції України, Президент України ухвалив Указ «Про заходи щодо забезпечення відновлення стабільності у банківській системі» № 813/2009.

Указом Президента України рекомендовано Національному банку України:

1) визначити за участю тимчасових адміністраторів банків перелік найбільших недобросовісних позичальників банків, забезпечити в п'ятиденний строк завершення тимчасовими адміністраторами переговорів із такими позичальниками щодо термінів і способів погашення їхньої заборгованості перед банками;

2) опрацювати в дводенний строк за результатами проведених переговорів із недобросовісними позичальниками питання щодо:

- створення реєстру недобросовісних позичальників з метою скорочення ризиків банків під час обслуговування кредитної заборгованості таких позичальників;

- унеможливлення участі недобросовісних позичальників у закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти, залучивши до цього відповідні державні органи;

3) інформувати щотижнево громадськість про стан відновлення стабільності в банках, в яких призначено тимчасову адміністрацію;

4) проаналізувати фінансовий стан банків, в яких призначена тимчасова адміністрація, та за результатами аналізу опрацювати питання щодо повернення дозволу банкам на здійснення кредитних операцій;

5) забезпечити з метою збереження активів банків звернення тимчасових адміністраторів банків з відповідними позовами до судів, а в разі необхідності — оскарження

ними рішень судів до судів вищого рівня;

б) забезпечити звернення тимчасових адміністраторів до Вищої ради юстиції щодо звільнення суддів з посад за наявності передбачених частиною п'ятою ст. 126 Конституції України підстав.

Слід зазначити, що в ст. 126 Конституції України передбачено підстави звільнення судді з посади:

- закінчення строку, на який його обрано чи призначено;

- досягнення суддею шістдесяти п'яти років;

- неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;

- порушення суддею вимог щодо несумісності;

- порушення суддею присяги;

- набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;

- припинення його громадянства;

- визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим;

- подання суддею заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням.

Указом Президента України доручено КМ України вжити заходів щодо забезпечення в установленому порядку:

1) приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із вимогами Закону України «Про банки і банківську діяльність» у частині заборони здійснювати відповідні стягнення протягом дії мораторію, а також з вимогами законів щодо досудового врегулювання спорів;

2) контролю за законністю виконавчого провадження щодо стягнення коштів установами банків або на користь кредиторів банків;

3) додержання вимог закону стосовно тимчасової відмови у виїзді за кордон громадянам України, які мають невиконані кредитні зобов'язання.

Указом Президента України рекомендовано Генеральній прокуратурі:

1. Здійснити аналіз стану додер-

жання законності органами дізнання та досудового слідства під час розгляду заяв про вчинення правопорушень, пов'язаних із завданням шкоди банку в зв'язку з невиконанням позичальниками банків кредитних зобов'язань, а також проаналізувати постанови про відмови в порушенні кримінальних справ за такими заявами та в разі необхідності вжити відповідних заходів реагування.

2. Утворити за участю представників Національного банку України, Служби безпеки України, інших державних органів, тимчасових адміністраторів банків робочу групу щодо вироблення заходів, спрямованих на забезпечення захисту прав та інтересів клієнтів банків, у тому числі громадян-вкладників банків.

Фонду гарантування вкладів фізичних осіб рекомендовано опрацювати питання про переведення банків-тимчасових учасників Фонду до категорії учасників Фонду в разі зміни ситуації у банках.

Верховному Суду України запропоновано узагальнити судову практику щодо вирішення справ, за якими позивачами є банки, де призначено тимчасову адміністрацію.

Цей Указ набрав чинності з дня його опублікування. Перша публікація Указу здійснена в газеті «Урядовий кур'єр» № 193 від 20 жовтня 2009 р. ♦

ЩОДО АРЕШТУ КОШТІВ НА КОРЕСПОНДЕНТСЬКИХ РАХУНКАХ БАНКІВ

Юридичний департамент НБУ 30 жовтня 2009 року видав лист № 18-312/4592-20287 в якому зазначається, що до НБУ від тимчасових адміністраторів банків надходять численні запити щодо виконання документів про стягнення й арешт коштів на кореспондентських рахунках банків під час дії мораторію.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей проведення заходів з фінансового оздоровлення банків» від 24 липня 2009 р.

№ 1617, яким внесені зміни до ст. 85 Закону України «Про банки і банківську діяльність» передбачає що, під час здійснення тимчасової адміністрації НБУ має право ввести повний або частковий мораторій на задоволення вимог кредиторів, а також продовжити його.

Відповідно до пункту першого частини третьої ст. 85 Закону України «Про банки і банківську діяльність» протягом дії мораторію забороняється здійснювати стягнення на підставі виконавчих документів та інших документів, за якими здійснюється стягнення, і вжиття заходів, спрямованих на забезпечення такого стягнення відповідно до законодавства України.

Враховуючи викладене, юридичний департамент НБУ вважає, що при надходженні документів про арешт коштів або здійснення стягнення з кореспондентських рахунків банку, в якому введено мораторій, незалежно від виду мораторію, обслуговуючий банк зобов'язаний повернути такі документи без виконання та повідомити орган, який прийняв (надіслав) рішення про арешт коштів (здійснення стягнення), що в банку-боржнику призначено тимчасову адміністрацію та введено мораторій на задоволення вимог кредиторів ♦

ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ ВІЇЗДУ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ БОРЖНИКІВ ВАТ КБ «НАДРА»

НБУ (юридичний департамент) надіслав банкам лист від 07 жовтня 2009 року № 18-312/4255-18700 в якому зазначив, що згідно частини першої та частини другої статті 6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» та п. 8 Правил перетинання державного кордону громадянами України, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.95 № 57, громадянинові України, який має паспорт, може бути тимчасово відмовлено у виїзді за кордон у випадку, якщо до нього подано цивільний позов до суду — до закінчення провадження у справі, а також, якщо він ухиляється від виконання зобов'язань, покладених на нього судовим рішенням, — до виконання зобов'язань. ВАТ КБ «На-

дра» (далі — Банк) вживаються заходи щодо належного захисту прав вкладників та інших кредиторів Банку шляхом забезпечення позовів про стягнення грошових сум з окремих боржників Банку, які є громадянами України, у вигляді тимчасового обмеження в праві їх виїзду за кордон.

Зокрема, Банком отримано 32 відповідні рішення суду, які, в тому числі, спрямовані до прикордонної служби України для виконання у встановленому вищевказаними нормативно-правовими актами України порядку.

Враховуючи викладене, з метою належного забезпечення прав та інтересів вкладників та інших кредиторів банків, НБУ пропонує банкам використовувати у своїй діяльності досвід ВАТ КБ «Надра» та керуватися нормами Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» та Правилами перетинання державного кордону громадянами України, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.95 № 57 ♦

ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ ВІЇЗДУ ЗА МЕЖІ УКРАЇНИ БОРЖНИКІВ

Управління юридичного забезпечення банківського нагляду НБУ видало лист від 3 листопада 2009 р. № 49-012/2687-20491 «Щодо обмеження виїзду за межі України боржників банків. НБУ в зв'язку зі зверненням Адміністрації Державної прикордонної служби України щодо виконання пункту 2 Указу Президента України від 08.10.2009 р. № 813/2009 «Про заходи щодо забезпечення відновлення стабільності у банківській системі» в частині тимчасової відмови у виїзді за кордон громадянам України, які мають невиконані кредитні зобов'язання, зазначає таке.

Правові підстави для тимчасового обмеження громадян України в праві виїзду за кордон визначені ст. 6 Закону України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», якими, зокрема, є дія нерегульованих аліментних, договірних чи інших невиконаних зобов'язань; порушення проти громадяни-

на України кримінальної справи; подання щодо громадянина України цивільного позову до суду. При цьому органам Державної прикордонної служби України на підставі п. 4 ст. 20 Закону України «Про Державну прикордонну службу України» надано право не пропускати через державний кордон України осіб, яким тимчасово обмежено право виїзду з України за мотивованим письмовим рішенням суду та правоохоронних органів.

Таким чином, тимчасове обмеження громадян України в праві виїзду за кордон у разі невиконання ними кредитних зобов'язань здійснюється за рішенням суду або постановою прокурора, прийнятою на підставі ст. 98-1 Кримінально-процесуального кодексу України.

При цьому звертаємо увагу, що згідно зі ст. 2 Закону України «Про виконавче провадження» примусове виконання рішень в Україні, зокрема судових рішень, покладається на Державну виконавчу службу України.

Листом Міністерства юстиції України й Адміністрації Державної прикордонної служби України від 27.05.2008 р. № 25-32/463, № 25-5347 і листом Міністерства юстиції України від 06.06.2008 р. № 25-32/507 визначено порядок взаємодії органів Державної виконавчої служби України та Державної прикордонної служби України щодо виконання судових рішень про тимчасове обмеження особи (боржника) в праві виїзду за межі України, а також надано роз'яснення з цього питання.

Так державний виконавець не пізніше наступного дня після надходження ухвали суду про тимчасове обмеження особи (боржника) в праві виїзду за межі України до виконання нею своїх зобов'язань направляє засвідчену судом копію цієї ухвали для виконання до Адміністрації Державної прикордонної служби України, яка не пізніше наступного дня після надходження зазначеної ухвали суду приймає її до виконання, про що повідомляє листом відповідний орган державної виконавчої служби. У разі виконання боржником відповідних зобов'язань і в зв'язку із закінченням виконавчого провадження на підставі п. 8 частини

першої ст. 37 Закону України «Про виконавче провадження», державний виконавець виносить відповідну постанову про закінчення виконавчого провадження, копія якої підлягає обов'язковому направленню до Адміністрації Державної прикордонної служби України для своєчасного зняття особи (боржника) з контролю.

Також слід враховувати, що згідно зі ст. 151 Цивільного процесуального кодексу України суд за заявою осіб, які беруть участь у справі, може вжити заходів забезпечення позову, зокрема, шляхом постановлення ухвали про заборону вчиняти певні дії (тимчасово обмежити особу (боржника) в праві виїзду за межі України).

Таким чином, у разі звернення банків до суду з позовами про стягнення кредитної заборгованості з клієнтів-фізичних осіб, рекомендуємо скористатися правом забезпечення таких позовів шляхом подання до суду відповідних заяв.

Відповідно до ст. 153 Цивільного процесуального кодексу України ухвала про забезпечення позову виконується негайно в порядку, встановленому для виконання судових рішень. З огляду на зазначене, у разі прийняття судами України рішень про тимчасове обмеження осіб (боржників) у праві виїзду за межі України, у тому числі за ініціативою банків, забезпечення виконання таких судових рішень покладається на органи державної виконавчої служби України у вищезазначеному порядку.

У разі порушення кримінальної справи щодо особи, яка має невиконані кредитні зобов'язання перед банком, і винесення прокурором постанови про заборону такої особи виїжджати за межі України до закінчення досудового розслідування, органи Державної прикордонної служби України на підставі ст. 25 Кримінально-процесуального кодексу України зобов'язані забезпечити виконання такої постанови.

Описана в листі НБУ процедура стосується й дій кредитних спілок щодо своїх боржників ♦

ЩОДО ЄДИНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ (БОРЖНИКІВ) «РЕЄСТР ПОЗИЧАЛЬНИКІВ»

Департамент нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду НБУ видав лист від 5 листопада 2009 р. № 40-312/6000-20684 щодо участі в ЄІС «Реєстр позичальників».

Здійснення кредитної діяльності вимагає особливого підходу, оскільки кредитний ризик присутній в усіх видах діяльності банку, де результат залежить від діяльності контрагента-позичальника. Він виникає кожного разу, коли банк надає кошти, або бере зобов'язання про їх надання незалежно від того, де відображається операція — на балансі чи поза балансом.

Враховуючи те, що кожен окремий конкретний контрагент банку (позичальник, боржник), є джерелом індивідуального кредитного ризику, оцінка його кредитоспроможності ґрунтується на визначенні спроможності своєчасно й у повному обсязі розрахуватися за усіма прийнятими зобов'язаннями, тобто зобов'язаннями перед усіма кредиторами.

Побудова ефективної системи ризик-менеджменту в банках неможлива без використання відповідних методів щодо ідентифікації й оцінки ризиків, а також інформації щодо позичальників-контрагентів.

З метою зменшення рівня кредитного ризику, підвищення надійності банків НБУ створена єдина інформаційна система обліку позичальників (боржників) «Реєстр позичальників», які мають прострочену заборгованість за кредитами, наданими банками.

ЄІС «Реєстр позичальників» функціонує з 2001 р. і за цей час у ньому накопичено значний обсяг інформації стосовно клієнтів, які мають прострочену заборгованість перед банками, у тому числі банками, що ліквідовані або знаходяться в стадії ліквідації.

Програмні засоби НБУ забезпечують захист інформації від несанкціонованого доступу на всіх технологічних ланках ЄІС «Реєстр позичальників».

За обсягом накопичених даних, рівню централізації та захисту інформації, ступеню контролю з боку координатора (НБУ) за діяльністю учасників системи ЄІС «Реєстр позичальників» не має аналогів в Україні.

Положення про єдину інформаційну систему «Реєстр позичальників», типова форма договору на участь у системі, форми надання даних до системи й отримання інформації з ЄІС «Реєстр позичальників», затверджені постановою Правління НБУ від 27.06.2001 р. № 245.

НБУ неодноразово звертав увагу на необхідність участі банків у ЄІС «Реєстр позичальників» (останній лист стосовно цього питання було направлено 06.10.2009 р. № 40-312/5355-18662).

Участь банків у ЄІС «Реєстр позичальників» є однією зі складових загального комплексу заходів, спрямованих на підтримання належного рівня управління кредитним ризиком, безпеки банківської діяльності та фінансової стабільності, забезпечення захисту інтересів вкладників і кредиторів банків.

Враховуючи вищевикладене, а також те, що ваш банк на теперішній час ще не став учасником ЄІС «Реєстр позичальників», НБУ рекомендує розглянути питання щодо участі в системі й укладанні відповідного договору.

Для участі в ЄІС «Реєстр позичальників» банку необхідно надіслати НБУ 2 екземпляри підписаного та скріпленого печаткою банку договору про підключення та роботу вашого банку в ЄІС «Реєстр позичальників» на адресу: вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01008 (Департамент нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду) ♦

ЩОДО СТИМУЛЮВАННЯ КРЕДИТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

НБУ (Департамент нормативно-методологічного забезпечення банківського регулювання та нагляду) видав лист від 11 листопада 2009 р. № 40-211/6098-20982 «Про постанову Правління Національного банку України від 03.11.2009 р. № 650 «Про стимулювання кредитування економіки України»

Зазначеною постановою запроваджено низку заходів, які мають стимулювати банки до кредитування реального сектору економіки, що сприятиме виходу економіки Украї-

ни з фінансової кризи. Кошти, вивільнені внаслідок застосування заходів, передбачених цією постановою, банкам рекомендовано спрямовувати виключно на кредитування позичальників-товаровиробників. Банкам також рекомендовано під час надання кредитів позичальникам-товаровиробникам визначати рівень плати за кредитами, виходячи з розміру облікової ставки Національного банку України, підвищеної не більше ніж на 5 процентних пунктів, що має забезпечити доступність таких кредитів для реального сектору економіки ♦

ЩОДО ВИЛУЧЕННЯ З ОБІГУ БАНКНОТ

Департамент готівково-грошового обігу Управління організації роботи з готівкою від імені НБУ видав лист від 10 грудня 2009 р. № 11-111/5661-22932 «Про вилучення з обігу банкнот зразків до 2003 року» в якому НБУ нагадує, що розпочинаючи з 01.01.2010 р. з готівкового обігу України вилучаються банкноти зразків 1994, 1995 років та випуску 2000 р. номінальною вартістю 10 та 20 грн. Підставою для вилучення таких банкнот є постанова Правління НБУ від 03.06.2009 № 325 «Про вилучення з готівкового обігу банкнот зразків 1994, 1995 років та випуску 2000 року номінальною вартістю 10 та 20 гривень», зареєстрована Міністерством юстиції України 19 червня 2009 року за № 551/16567 (ст. 1596 «Офіційний вісник України» від 03.07.2009 п. № 47).

Також НБУ нагадує, що банкноти:

1) номіналом 1, 2 та 5 грн зразків до 2003 р. (усіх років випуску) вилучають з обігу відповідно до постанов Правління НБУ:

- від 29.09.2004 р. № 460, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04.10.2004 р. за № 1247-/9846;
- від 14.07.2004 р. № 320, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22.07.2004 р. за № 910-/9509;
- від 26.03.2004 р. № 135, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 07.04.2004 р. за № 438-/9037;

2) номіналом 1, 2, 5, 10 та 20 грн зразка 1992 року вилучаються з обігу відповідно до постанови Правління Національного банку України від 18.06.2003 р. № 258, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 27.06.2003 р. за № 521/-7842.

НБУ просимо забезпечити неухильне виконання вимог вищезазначених постанов Правління НБУ ♦

ЩОДО УКЛАДАННЯ КРЕДИТНИХ ДОГОВОРІВ В ІНОЗЕМНІЙ ВАЛЮТІ

1.

Департамент валютного регулювання НБУ видав лист від 7 грудня 2009 р. № 13-210/7871-22612 «Про правомірність укладання кредитних договорів в іноземній валюті», в якому від імені НБУ повідомляє таке.

Відповідно до ст. 192 Цивільного кодексу України (далі — ЦКУ) іноземна валюта може використовуватися в Україні у випадках і в порядку, встановлених законом.

Статтю 1054 ЦКУ передбачено, що за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові в розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит і сплатити проценти.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» (далі — Закон про банки) кошти — гроші в національній або іноземній валюті чи їх еквівалент.

Згідно з ст. 345 Господарського кодексу України кредитні операції банків полягають у розміщенні від свого імені, на власних умовах і на власний ризик залучених коштів юридичних осіб (позичальників) і громадян. Кредитними визнаються банківські операції, визначені як такі законом про банки та банківську діяльність.

Статті 47 і 49 Закону про банки визначають операції банків із розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик як кредитні операції, незалежно від виду валюти, що використовується. Вказані операції здійснюються на підставі банківської

ліцензії. Операції з валютними цінностями банки мають право здійснювати на підставі письмового дозволу (генеральна ліцензія) на здійснення операцій з валютними цінностями відповідно до п. 2 ст. 5 Декрету Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» (далі — Декрет). Нормативно-правовими актами НБУ встановлені вимоги щодо оцінки ризиків за операціями в іноземній валюті, зокрема, Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженою постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368, передбачена вимога покриття капіталом валютного кредитного ризику; Положенням про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затвердженим постановою Правління НБУ від 06.07.2000 р. № 279, встановлено підвищені коефіцієнти резервування за кредитними операціями в іноземній валюті.

При цьому з урахуванням особливостей діяльності банківських установ в умовах фінансової кризи, НБУ постановою Правління НБУ від 01.12.2008 № 406 «Про затвердження Змін до Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків» посилив вимоги щодо формування банками спеціальних резервів за кредитами, наданими позичальникам в іноземній валюті.

З вищевикладеного вбачається, що уповноважені банки на підставі банківської ліцензії та письмового дозволу на здійснення операцій з валютними цінностями мають право здійснювати операції з надання кредитів в іноземній валюті.

Щодо вимог підпункту «в» п. 4 ст. 5 Декрету, який передбачає наявність індивідуальної ліцензії на надання й одержання резидентами кредитів в іноземній валюті, якщо терміни і суми таких кредитів перевищують встановлені законодавством межі, НБУ повідомляє таке.

На сьогодні законодавець не визначив межі термінів і сум надання/одержання кредитів в іноземній валюті. Таким чином, операція з на-

дання банками кредитів в іноземній валюті не потребує індивідуальної ліцензії.

На сторінці НБУ в мережі Інтернет за адресою http://www.bank.gov.ua/Publication/pres_service/2009/sud_rishennya_1911-09.pdf розміщено інформаційне повідомлення від 19.11.2009 р. про рішення Вищого господарського суду стосовно судових рішень, які визнавали незаконність надання банком кредитів в іноземній валюті й у зв'язку з цим недійсність договорів кредитування в іноземній валюті.

2. НБУ (Департамент валютного регулювання) листом від 16 грудня 2009 р. № 13-210/8108-23317 повідомив таке:

1) до 1 січня 2011 р. фінансовим установам, у тому числі банкам, дозволяється надавати кредити, позики (далі — кредити) в іноземній валюті фізичним особам-резидентам і нерезидентам, які не займаються підприємницькою діяльністю, виключно для оплати послуг нерезидентам за лікування та навчання за кордоном (пункти 1 та 6 розділу II Закону України «Про внесення змін до деяких законів України з метою подолання негативних наслідків фінансової кризи») шляхом перерахування кредитних коштів за призначенням на рахунок лікувальної установи або закладу освіти без проміжного зарахування іноземної валюти на поточний рахунок фізичної особи-позичальника.

2) дія п. 6 Закону в частині заборони використання іноземної валюти для кредитування визначеної категорії позичальників (крім випадку цільового кредитування для оплати послуг нерезидентам за лікування та навчання за кордоном) розповсюджується на всі

операції з надання кредитів (у повній сумі або частками/траншами, у тому числі у формі кредитної лінії або кредиту овердрафт за картковим рахунком тощо), які здійснюються в період з 24.11.2009 до 31.12.2010 (включно):

- за договорами, що укладаються або пролонгуються після 24.11.2009 р.;

- за договорами, що було укладено до 24.11.2009 р., якщо надання коштів за такими договорами (тобто сама подія — надання кредиту в іноземній валюті фізичним особам-позичальникам) здійснюється під час дії п. 6 Закону, у тому числі за додатковими угодами до договору, які укладаються після 24.11.2009 р.

3) НБУ звертає увагу, що Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 09.02.99 № 1-рп/99 у справі за конституційним зверненням НБУ щодо офіційного тлумачення положення частини першої ст. 58 Конституції України (справа про зворотну дію в часі законів та інших нормативно-правових актів) роз'яснив, що дію нормативно-правового акту в часі треба розуміти так, що вона починається з моменту набрання цим актом чинності й припиняється з втратою ним чинності, тобто до події, факту застосовується той закон або нормативно-правовий акт, під час дії якого вони настали або мали місце.

4) також НБУ наголошує, що надання кредитів фізичним особам, які не займаються підприємницькою діяльністю, для проведення операцій за платіжними картами здійснюється банками виключно в національній валюті.

5) встановлені п. 6 розділу II Закону обмеження щодо кредитування

в іноземній валюті стосуються окремої категорії позичальників, а саме — фізичних осіб, які не займаються підприємницькою діяльністю (далі — фізична особа).

6) нормативно-правовим актом НБУ, який регулює правовідносини, що виникають під час відкриття банками рахунків клієнтам, встановлено окремі порядки зарахування та використання коштів за рахунками фізичних осіб і за рахунками фізичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю, зокрема, забороняється використовувати поточні рахунки фізичних осіб для проведення операцій, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності (пункт 7.7 глави 7 Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженої постановою Правління НБУ від 12.11.2003 р. № 492, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 17.12.2003 р. за № 1172/-8493 (зі змінами).

Враховуючи вищезазначене, операції із зарахування, використання і погашення кредитів в іноземній валюті, що отримуються позичальниками-фізичними особами, які займаються підприємницькою діяльністю, сплата процентів за такими кредитами та інші платежі позичальника за кредитним договором, здійснюються виключно за поточним рахунком зазначеного суб'єкта господарювання.

Використання поточного рахунку фізичної особи для проведення розрахунків з банком за договором про одержання кредиту в іноземній валюті, укладеним позичальником-фізичною особою, яка займається підприємницькою діяльністю, не дозволяється ♦

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ

ЩОДО ПИТАНЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Департамент з питань запобігання використанню банківської системи для легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму НБУ 23 жовтня 2009 р. видав лист № 48-012/2326-19918 «Про взаємодію з Державним комітетом фінансового моніторингу України».

НБУ на численні запити банків щодо надання додаткової інформації про фінансові операції, що стали об'єктом фінансового моніторингу, на відповідний запит Державного комітету фінансового моніторингу України (далі — Уповноважений орган) повідомляє таке.

Згідно зі ст. 14 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» (далі — Закон про запобігання) уповноважений орган на виконання функцій і завдань має право одержувати в установленому законодавством порядку від органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій інформацію (у тому числі ту, що становить банківську або комерційну таємницю), необхідну для виконання покладених на нього завдань.

Відповідно до ст. 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність» (далі — Закон про банки) інформація щодо юридичних і фізичних осіб, яка містить банківську таємницю, розкривається банками спеціально уповноваженому органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу на його письмову вимогу стосовно додаткової інформації про фінансову операцію, що стала об'єктом фінансового моніторингу.

Статтею 5 Закону про запобігання передбачено, що суб'єкт первинного фінансового моніторингу на підставі та на виконання цього закону зобов'язаний на запит уповноваженого органу надавати відповідно до законодавства додаткову інформацію, пов'язану з фінансовими операціями, що стали об'єктом фінансового моніторингу, у тому числі таку, що становить банківську та комерційну таємницю, не пізніше, ніж про-

тягом трьох робочих днів з моменту отримання запиту.

Згідно з пунктом 6.2 глави 6 Правил зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці, затверджених постановою Правління НБУ від 14.07.2006 р. № 267, банки на підставі абзацу п'ятого частини першої ст. 5 Закону про запобігання та п. 5 частини першої ст. 62 Закону про банки зобов'язані надавати на запит Уповноваженого органу додаткову інформацію, пов'язану з фінансовими операціями, що стали об'єктом фінансового моніторингу. Таким чином, на запит уповноваженого органу, банк зобов'язаний надати будь-яку наявну додаткову інформацію, що стосується конкретної операції, яка стала об'єктом фінансового моніторингу. Разом з цим у кожному конкретному випадку надання такої інформації банк має самостійно визначити, яка саме інформація, пов'язана з фінансовою операцією, що стала об'єктом фінансового моніторингу, має бути надана Уповноваженому органу на його відповідний запит.

Якщо в банку є підстави вважати, що уповноважений орган перевищує визначені Законом про запобігання повноваження, вимагаючи додаткову інформацію, не пов'язану з фінансовими операціями, що стали об'єктом фінансового моніторингу, то він має право на захист своїх прав і законних інтересів у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України ♦

ЩОДО ПЛАНУ ЗАХОДІВ НА 2010 РІК З ПИТАНЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Кабінет Міністрів України та НБУ з урахуванням рекомендацій Спеціального комітету експертів Ради Європи з питань взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму (MONEYVAL), наданих за результатами третього раунду оцінки України, 21 жовтня 2009 р. прийняли спільну постанову № 1119, якою затвердили план заходів на 2010 рік із запобігання та протидії легалізації

(відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

Встановлено вимогу міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям надсилати шокквартилу до 15 числа наступного місяця Державному комітетові фінансового моніторингу інформацію про виконання плану заходів, затвердженого вказаною постановою, для подання шокквартилу до 25 числа наступного місяця звіту КМ України і НБУ ♦

ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКА СУБ'ЄКТА ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

15 жовтня 2009 р. Держфінмоніторинг прийняв наказ № 147 «Про внесення змін до Вимог до кваліфікації працівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу, відповідального за проведення фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму» (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 22 грудня 2009 р. за № 1238/17254).

Вказаним наказом було затверджено нову редакцію «Вимог до кваліфікації працівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу, відповідального за проведення фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму».

Відповідальний працівник:

- 1) очолює та координує внутрішню систему запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму суб'єкта первинного фінансового моніторингу;
- 2) призначається за посадою на рівні керівництва суб'єкта первинного фінансового моніторингу (ця вимога набирає чинності з 1 січня 2011 року);

3) повинен мати повну вищу освіту та досвід роботи не менше одного року у відповідній сфері діяльності суб'єкта первинного фінансового моніторингу або досвід роботи на керівній посаді в суб'єкті первинного фінансового моніторингу не менше одного року, або не менше одного року досвіду роботи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму;

4) повинен знати законодавство України та міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму та володіти навичками щодо застосування в практичній діяльності:

- правил проведення внутрішнього фінансового моніторингу та програм його здійснення;
- порядку виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу та які можуть бути пов'язані, мати відношення та/або призначатися для фінансування тероризму;
- порядку ідентифікації осіб, що здійснюють фінансові операції, та отримання і зберігання документів, що стосуються ідентифікації осіб, та документації про здійснення фінансової операції;
- порядку реєстрації суб'єктом первинного фінансового моніторингу фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу;
- порядку зупинення фінансових операцій; порядку подання Держфінмоніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, або стали об'єктом фінансового моніторингу, та сприяння суб'єктам державного фінансового моніторингу у проведенні аналізу таких фінансових операцій;
- порядку підготовки персоналу суб'єкта первинного фінансового моніторингу з метою виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу;
- критеріїв оцінки ризику проведення операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, чи фінансуван-

ням тероризму;

- порядку повідомлення правоохоронних органів про фінансові операції, щодо яких є або має бути підозра, що вони пов'язані, мають відношення або призначені для фінансування терористичної діяльності, терористичних актів чи терористичних організацій;

- вимог щодо запобігання розголошенню інформації, яка надається Держфінмоніторингу, іншої інформації з питань фінансового моніторингу, у тому числі про факт її подання;

- інших вимог, що покладаються на суб'єкта первинного фінансового моніторингу відповідно до законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

5) повинен вільно володіти державною мовою;

6) повинен підтримувати рівень своїх знань шляхом періодичного проходження короткострокового підвищення кваліфікації в обсязі відповідних учбових програм навчальних закладів, погоджених чи затверджених суб'єктами державного фінансового моніторингу. Підвищення кваліфікації відповідального працівника з окремих питань фінансового моніторингу може здійснюватись шляхом проходження інших форм навчання (семінари, семінари-практикуми, семінари-наради, «круглі столи» тощо) та самостійного вивчення нормативно-правових документів у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму;

7) може підвищити свою кваліфікацію у навчальних закладах, які мають відповідну ліцензію Міністерства освіти і науки України та уклали договори з суб'єктами державного фінансового моніторингу. Ділова репутація відповідального працівника повинна відповідати таким вимогам:

- відповідальний працівник не повинен мати не погашеної або не знятої в установленому законодавством порядку судимості за вчинення умисного злочину;

- не бути за вироком суду позбавленим права обіймати певні посади, займатися певною діяльністю;
- не бути звільненим з роботи відповідно до пунктів 2, 3, 8 частини першої ст. 40 та пунктів 1, 2 частини першої ст. 41 Кодексу законів про працю України.

Якщо протягом останніх десяти років особа була керівником, членом керівного органу або головним бухгалтером юридичної особи-учасника ринку фінансових послуг, визнаної банкрутом, чи до неї застосовано захід впливу (санкцію) органу, який здійснює регулювання відповідного ринку фінансових послуг, у вигляді відсторонення керівництва від управління юридичною особою-учасником ринку фінансових послуг, анулювання ліцензії на здійснення відповідного виду діяльності, таку особу може бути призначено відповідальним працівником за погодженням з відповідним суб'єктом державного фінансового моніторингу. Особа, вперше призначена на посаду відповідального працівника, повинна пройти курс довгострокового підвищення кваліфікації у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму в обсязі відповідних навчальних програм навчальних закладів, погоджених чи затверджених суб'єктами державного фінансового моніторингу.

Спеціальні вимоги до кваліфікації відповідальних працівників залежно від специфіки діяльності суб'єктів первинного фінансового моніторингу встановлюються суб'єктами державного фінансового моніторингу ♦

ЩОДО ЗАЯВИ ГОЛОВИ FATF

НБУ (департамент з питань запобігання використанню банківської системи для легалізації кримінальних доходів та фінансування тероризму) листом від 3 листопада 2009 року № 48-012/2417-20515 надіслало банкам для врахування в роботі текст заяви Голови Групи з розробки фінансових заходів протидії відмиванню коштів (FATF) Пола Влаандерена від 16 жовтня 2009 року, який надійшов до НБУ від Державного комітету фінансового моніторингу України.

ЗАЯВА

Голови FATF, Париж, Пленарне засідання, 14–16 жовтня 2009 року

FATF вітає Республіку Корея, що набула повноправного членства в FATF. Пленарне засідання FATF здійснило важливі нові кроки для забезпечення міжнародної фінансової системи від загроз шляхом:

Реагування на звернення Великої Двадцятки та визначення високоризикових юрисдикцій до лютого 2010 року.

Публікації заяви щодо підтвердження заклику до своїх членів та інших юрисдикцій з приводу застосування ефективних контрзаходів щодо ризиків, які спричиняє Іраном для цілісності міжнародної фінансової системи. У FATF залишаються занепокоєння щодо ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму, які спричиняє Узбекистан, Туркменістан, Пакистан та Сан Томе і Принсіпі.

Затвердження оцінок систем протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму Аруби, Королівства Нідерланди та Нової Зеландії.

Публікації детального дослідження щодо ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму через сектор цінних паперів.

Публікації нових рекомендацій для сектору страхування життя щодо застосування підходу, заснованого на оцінці ризику для боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

Велика Двадцятка За результатами засідання, що відбулось в Пітсбурзі 24–25 вересня 2009 року, Лідери Великої Двадцятки оприлюднили публічну заяву.

В цій заяві Лідери Великої Двадцятки відзначили прогрес, якого досягла FATF у боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Пленарне засідання FATF вживатиме заходів з питань, визначених у цій заяві: «Ми вітаємо прогрес, досягнутий Групою з розробки фінансових заходів протидії відмиванню коштів (FATF) у сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, та закликаємо FATF оприлюднити офіційний перелік високоризикових юрисдикцій до лютого 2010 року». «Ми звертаємось до FATF з проханням допомогти визначити та обмежити доходи від корупції шляхом посилення стандартів належної перевірки клієнтів, бенефіціарної власності та прозорості».

Питання міжнародного співробітництва Пленарне засідання FATF підготувало наступну заяву щодо Ірану, Узбекистану, Туркменістану, Пакистану та Сан Томе і Принсіпі.

Заява FATF щодо Ірану, Узбекистану, Туркменістану, Пакистану та Сан Томе і Принсіпі

ІРАН. У FATF залишаються занепокоєння щодо здатності Ірану дієво усунути існуючі та значні недоліки в режимі протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Зокрема, занепокоєння FATF викликає нездатність Ірану усунути загрозу фінансуванню тероризму та серйозну загрозу, яку він спричиняє цілісності міжнародної фінансової системи. FATF закликає Іран до невідкладного та чіткого усунення недоліків в сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму,

зокрема шляхом криміналізації фінансування тероризму та ефективного впровадження вимог до звітування про підозрілі операції.

FATF підтверджує свій заклик до країн-членів та всіх юрисдикцій рекомендувати своїм фінансовим установам приділяти особливу увагу діловим відносинам та операціям з Іраном, включаючи іранські компанії та фінансові установи. На додаток до підвищеної уваги, FATF підтверджує свій заклик від 25 лютого 2009 року до країн-членів та всіх юрисдикцій застосовувати ефективні контрзаходи для захисту їх фінансових секторів від загроз відмивання коштів та фінансування тероризму, які спричиняє Іран. FATF продовжує закликати юрисдикції захищатися від кореспондентських відносин, що використовуються для обходу або уникнення контрзаходів та мінімізації ризиків, та приймати до уваги ризики відмивання коштів та фінансування тероризму під час розгляду запитів фінансових установ Ірану на відкриття філій та відділень у їх юрисдикціях. Якщо Іран не застосує конкретних заходів для вдосконалення свого режиму протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, у лютому 2010 року FATF звернеться до своїх членів та інших юрисдикцій щодо посилення контрзаходів.

УЗБЕКИСТАН. FATF вітає нещодавні суттєві кроки Узбекистану для створення системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму та закликає Узбекистан вживати подальших заходів в сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. FATF вітає проведення взаємної оцінки Узбекистану, результати якої будуть представлені навесні 2010 року. FATF продовжить моніторинг прогресу Узбекистану та перегляне у лютому 2010 року запроваджені заходи для забезпечення національних фінансових секторів від ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму, які спричиняються Узбекистаном.

ТУРКМЕНИСТАН. FATF вітає нещодавній прогрес Туркменістану в частині прийняття закону та підзаконних актів в сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Однак, залишаються недоліки в режимі протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму Туркменістану, головним з яких є відсутність Підрозділу фінансової розвідки. Одночасно, FATF поновлює свою заяву від 25 лютого 2009 року, яка інформує фінансові установи про те, що ці недоліки становлять загрозу відмивання коштів та фінансування тероризму міжнародній фінансовій системі та вони повинні вжити заходів для запобігання таким загрозам. Туркменістан закликається продовжувати вживати заходів для запровадження режиму протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, що відповідає міжнародним стандартам. Для досягнення вказаних цілей Туркменістан закликається до продовження тісного співробітництва з Євразійською Групою та Міжнародним валютним фондом.

ПАКИСТАН. FATF вітає тісне співробітництво Пакистану та Азіатсько-Тихоокеанської групи з питань розробки заходів протидії відмиванню коштів (APG), однак залишаються занепокоєння щодо ризиків відмивання коштів

та фінансування тероризму, які спричиняються Пакистаном, і FATF поновлює свою заяву від 28 лютого 2008 року щодо цих ризиків. Зокрема, FATF висловлює занепокоєння завершенням 28 листопада 2009 року строку дії Декрету Пакистану щодо протидії відмиванню коштів. FATF визнає, що для усунення цього недоліку Пакистан розпочав законотворчий процес. FATF закликає Пакистан запровадити відповідне законодавство до завершення дії Декрету Пакистану щодо протидії відмиванню коштів та створити дієву систему протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. За відсутності видимого прогресу у лютому 2010 року FATF розгляне питання щодо застосування заходів для забезпечення міжнародної фінансової системи від ризиків, які спричиняються Пакистаном.

САН ТОМЕ І ПРІНСІПІ. FATF вітає постійні зусилля Сан Томе і Прінсіпі щодо прийняття Закону про боротьбу з відмиванням коштів, включаючи розробку плану заходів, що було здійснено за допомоги Міжурядової Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням коштів у Західній Африці (GIABA). Однак, у FATF залишаються занепокоєння щодо значних недоліків режиму протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму в Сан Томе і Прінсіпі, зокрема щодо питань фінансування тероризму. Сан Томе і Прінсіпі рекомендовано співпрацювати з GIABA для усунення визначених недоліків.

Аруба, Королівство Нідерланди та Нова Зеландія: Оцінка заходів по боротьбі з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму

FATF обговорила та затвердила два звіти про взаємні оцінки, що оцінюють відповідність Аруби, Королівства Нідерланди та Нової Зеландії міжнародним стандартам у сфері боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму — 40+9 Рекомендацій. Короткий огляд всеохоплюючих оцінок незабаром з'явиться на сайті FATF та повні тексти звітів будуть представлені протягом найближчих тижнів. Обидві країни здійснили чіткі зобов'язання щодо подальшого посилення національних систем запобігання, виявлення та протидії з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму.

Новий посібник для сектору страхування життя щодо застосування підходу, заснованого на оцінці ризику для боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму

FATF узгодила посібник для сектору страхування життя щодо застосування підходу, заснованого на оцінці ризиків для боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Посібник щодо підходу, заснованого на оцінці ризиків, є результатом спільного проекту FATF та приватного сектору щодо розробки серії посібників для деяких секторів. Раніше цього року, FATF опублікувала посібники для i) адвокатів та нотаріусів, ii) казино та iii) надавачів грошових послуг. Ці посібники та раніше опубліковані посібники є доступними на сайті FATF.

Посібник спрямований на виявлення ключових елементів ефективного підходу, заснованого на оцінці ризиків, та ідентифікує питання, які державні органи та

фінансові установи можуть забачати розглянути при застосуванні підходу, заснованого на оцінці ризиків. Звіт буде доступним на сайті FATF протягом найближчих днів.

Ризики відмивання коштів та фінансування тероризму в сфері цінних паперів

FATF завершила всеохоплюючий звіт з питань відмивання коштів та фінансування тероризму в сфері цінних паперів. Сфера цінних паперів є однією із ключових галузей індустрії, через які особи та установи можуть отримати доступ до фінансової системи, забезпечуючи можливості злочинцям незаконно використовувати фінансову систему. Характеристики сектору — швидкість виконання операцій; глобальна досяжність, пристосовуваність — також робить його привабливим для тих, хто зловживатиме їм у злочинних цілях. Приклади справ у цьому звіті демонструють ризики, що асоціюються з різноманітними видами посередників, продуктів, методів оплати та клієнтів, залучених до індустрії цінних паперів. Необхідність показників, що відносяться саме до цінних паперів, та досліджень справ, що містяться у цьому звіті, була підкреслена протягом консультацій з приводу цього проекту з приватним сектором. Кількість підозрілих операцій, про які звітується в цьому секторі, залишається відносно низькою, що може бути результатом недостатності обізнаності, а це є одним із питань, на які посиляється цей звіт. Найближчим часом цей звіт буде доступним на сайті Групи FATF. Заява FATF щодо платежів покриття Платежі покриття використовуються для полегшення переказів коштів від імені клієнта бенефіціару в іншій країні, та зазвичай залучає банки ініціатори та бенефіціарів, що не мають відносин між собою, і це дозволяє їм розраховуватися один з одним напряму. FATF оприлюднила наступну заяву щодо платежів покриття. Заява FATF щодо платежів покриття FATF вітає роботу міжнародної банківської спільноти та Базельського Комітету з питань Банківського Нагляду, що стосується потенційного незаконного використання платежів покриття та сприяє більшій прозорості транскордонних електронних переказів. FATF нагадує юрисдикціям, що вони повинні забезпечити той факт, що фінансові установи підлягають належному регулюванню з питань протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, та сприяють тому, що фінансові наглядачі та фінансові установи приділяють особливу увагу прозорості платежів покриття та усіх транскордонних електронних переказів. Як було відмічено в документі Базельського Комітету з питань Банківського Нагляду щодо належної обачливості та прозорості стосовно повідомлень щодо платежів покриття, пов'язаних з транскордонними електронними переказами, «збільшена прозорість в повідомленнях щодо платежів залежить не лише від стандартів повідомлень, але й від впровадження відповідної практики банками, залученими в здійснення переказів». FATF розгляне вплив цих розробок та внесе зміни до відповідних стандартів для забезпечення прозорості платежів покриття та для боротьби з вразливістю щодо відмивання коштів та фінансування тероризму, пов'язаною зі зловживанням такими платежами.

**Пол Влаандерен, президент FATF
16 жовтня 2009 року, Париж**

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

ДЕРЖФІНПОСЛУГ

ЩОДО СТАНДАРТУ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ДЕРЖФІНПОСЛУГ

Держфінпослуг 15 жовтня 2009 року ухвалила розпорядження № 753 «Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України» (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 4 листопада 2009 р. за № 1021/17037).

Зміни внесено до Положення про навчання, перепідготовку, підвищення кваліфікації та складання екзаменів особами, які провадять діяльність на ринках фінансових послуг, затвердженого розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 25.12.2003 № 183, zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 28.01.2004 р. за № 122/8721 і до Положення про порядок сертифікації осіб на право здійснення тимчасової адміністрації фінансових установ, затвердженого розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 27.05.2005 р. № 4081, zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 14.06.2005 р. за № 654/10934.

Розпорядження Держфінпослуг набуло чинності 20.11.2009 р. ♦

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ТИМЧАСОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВАХ

Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України розпорядженням від 03.12.2009 р. № 923 «Про затвердження Стандарту надання адміністративних послуг Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України» на виконання підпункту 4 пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 17.07.2009 № 737 «Про заходи щодо упорядкування державних, у тому числі адміністративних послуг» Державна комісія з регулюван-

ня ринків фінансових послуг України затвердила Стандарт надання адміністративних послуг Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України (далі — Стандарт).

Стандарт містить:

Реквізити державного органу, що надає послугу:

- 01001, м. Київ, вул. Б. Грінченка, 3, адміністративна будівля Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України.

Режим роботи Держфінпослуг:

- понеділок — четвер — з 9:00 до 18:00,
- п'ятниця — з 9:00 до 16:45,
- дні напередодні святкових і неробочих — робочий день скорочується на одну годину.
- обідня перерва: понеділок — п'ятниця — з 13:00 до 13:45.

Сторінка веб-сайта — www.dfp.gov.ua.

Контактні телефони для одержувачів адміністративної послуги:

- видача, переоформлення, видачі дублікату свідоцтва про реєстрацію фінансової установи — (044) 234-89-63;
- видача, переоформлення ліцензії на провадження діяльності з надання небанківськими фінансовими установами фінансових послуг — (044) 234-83-58, 234-60-48, 234-00-68, 234-89-63.

Перелік категорій одержувачів адміністративних послуг:

До яких включено також небанківські фінансові установи, які мають намір отримати дозвіл (ліцензію) та юридичні особи, які мають на меті набуття статусу фінансової установи.

Перелік адміністративних послуг

До яких також включено: видачу, переоформлення, видачу дублікату таких свідоцтв про реєстрацію фінансової установи та видачу, переоформлення ліцензії на провадження діяльності з надання небанківськими фінансовими установами фінансових послуг.

Перелік документів, необхідних для надання адміністративної послуги:

7.1. Для видачі свідоцтва про реєстрацію фінансової установи (кредитної спілки) відповідно до Положення про внесення інформації про кредитні спілки до Державного реєстру фінансових установ, затвердженого розпорядженням Держфінпослуг від 22.06.2004 р. № 1099 (z0847-04), zareєстрованим в Міністерстві юстиції України від 07.07.2004 р. за № 847/9446:

- заява про внесення інформації до Державного реєстру фінансових установ;
- реєстраційна картка юридичної особи;
- інформація про ліцензії та правила на провадження певного виду фінансових послуг;
- копія свідоцтва про державну реєстрацію юридичної особи;
- копія статуту кредитної спілки з усіма змінами і доповненнями, протоколу установчих/загальних зборів, якими затверджена остання редакція статуту, реєстру осіб, які брали участь у цих зборах.
- копія довідки про внесення до ЄДРПОУ;
- довідка про підтвердження сплати всіма засновниками (учасниками) вступного та обов'язкового пайового внесків;
- копія свідоцтва про державну реєстрацію професійної спілки, громадської чи релігійної організації або копія свідоцтва про державну реєстрацію відповідної юридичної особи, з якою член кредитної спілки перебував у трудових відносинах при вступі до кредитної спілки чи навчального закладу, який надає послуги з одержання освіти і підготовки фахівців і до якого член кредитної спілки був зарахований відповідно до законодавства при вступі до кредитної спілки. Об'єднаній кредитній спілці — копія свідоцтва про державну реєстрацію відповідної асоціації кредитних спілок;
- довідка про склад органів управління кредитної спілки;
- копії внутрішніх положень креди-

тної спілки;

- копії документів, що підтверджують право власності або користування приміщенням за місцезнаходженням кредитної спілки;
- копії документів про освіту, у тому числі документів, що підтверджують проходження керівником та головним бухгалтером кредитної спілки підвищення кваліфікації;
- копії трудових книжок керівника та головного бухгалтера кредитної спілки. У разі призначення голови правління та/або головного бухгалтера за сумісництвом — копії відповідних документів, що підтверджують призначення особи на посаду за сумісництвом. У разі обрання кредитною спілкою такої форми ведення бухгалтерського обліку як користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи або ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою — копії документів, що підтверджують наявність таких договірних відносин.

Таким чином, вищенаведений перелік прямо суперечить Положенню про внесення інформації про кредитні спілки до Державного реєстру фінансових установ, затвердженого розпорядженням Держфінпослуг від 22.06.2004 р. № 1099 (далі — Положення) та не враховує останні зміни, що були внесені до Положення розпорядженням Держфінпослуг від 2 липня 2009 року № 529.

7.2. Для видачі ліцензії на провадження діяльності з надання небанківськими фінансовими установами фінансових послуг (ліцензії на провадження діяльності кредитних спілок з надання фінансових послуг по залученню внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки та з надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів) відповідно до Ліцензійних умов провадження діяльності кредитних спілок з надання фінансових послуг, затверджених розпорядженням Держфінпослуг від 02.12.2003 р. № 146 (з1225-03), зареєстрованим в Міністерстві юстиції України

25.12.2003 р. за № 1225/8546:

- заява про видачу ліцензії;
- свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи чи копія довідки про внесення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України;
- звітні дані;
- копії документів про освіту, у тому числі документів, що підтверджують проходження керівником та головним бухгалтером кредитної спілки підвищення кваліфікації;
- копії трудових книжок керівника та головного бухгалтера кредитної спілки. У разі призначення голови правління та/або головного бухгалтера за сумісництвом — копії відповідних рішень органів управління про призначення на посаду за сумісництвом. У разі обрання кредитною спілкою такої форми ведення бухгалтерського обліку, як користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи або ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією, або аудиторською фірмою — копії документів, що підтверджують наявність таких договірних відносин;
- інформація (довідка) про наявність у кредитній спілці програмного забезпечення та спеціального технічного обладнання, пов'язаного з наданням кредитною спілкою фінансових послуг;
- інформація (довідка) про наявність у кредитної спілки окремого приміщення з обмеженим доступом за місцезнаходженням кредитної спілки, а також сейфа та необхідних засобів безпеки;
- копії внутрішніх положень;
- копії рішень органів управління кредитної спілки;
- довідка про склад органів управління кредитної спілки;
- довідка з інформацією щодо встановленого у кредитній спілці порядку обліку укладених договорів на надання фінансових послуг;
- копія документа, що підтверджує ознайомлення під особистий підпис членів органів управління

та працівників кредитної спілки зі статутом та внутрішніми положеннями кредитної спілки;

- копії документів, що підтверджують проведення останніх загальних зборів;
- довідка про відповідність керівника та головного бухгалтера кредитної спілки вимогам підпунктів «г» і «г» пунктів 2.1 та 3.1 Професійних вимог до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ, затверджених розпорядженням Держфінпослуг від 13.07.2004 р. № 1590 (з0955-04), зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 02.08.2004 р. за № 955/9554.

7.3. Для видачі ліцензії на провадження діяльності з надання небанківськими фінансовими установами фінансових послуг (ліцензії на здійснення переказу коштів) відповідно до Ліцензійних умов здійснення переказу коштів небанківськими фінансовими установами, затверджених розпорядженням Держфінпослуг від 23.03.2006 року № 5523 (з0419-06), зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 12.04.2006 р. за № 419/-12293:

- заява про видачу ліцензії;
- свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи чи копія довідки про внесення до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України;
- внутрішні правила щодо здійснення переказу коштів;
- фінансова звітність;
- відомості про наявність спеціального технічного обладнання та відповідного програмного забезпечення, необхідних для здійснення операцій з переказу коштів та забезпечення належного і своєчасного обліку фінансово-господарських операцій;
- довідка про відповідність керівника та головного бухгалтера заявника Професійним вимогам до керівників та головних бухгалтерів фінансових установ, затвердженим розпорядженням Держфінпослуг від 13 липня 2004 року № 1590 (з0955-04), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 02.08.2004 р. за № 955/-9554 ♦

СУДОВА ПРАКТИКА

ЩОДО НЕВНЕСЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ ДО РЕЕСТРУ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УСТАНОВ ЯК ПІДСТАВУ ДЛЯ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ

Державна податкова інспекція (далі — ДПІ) провела виїзну планову перевірку відокремленого підрозділу кредитної спілки (далі — ВП КС), під час якої перевіряла, чи дотримується відокремлений підрозділ кредитної спілки вимог податкового, валютного й іншого законодавства за період. За результатами цієї перевірки було складено акт.

У ході перевірки встановлено, що ВП КС з моменту реєстрації, а саме з 13.04.2006 до 03.05.2007 року здійснював свою безпосередню статутну діяльність з кредитування населення без рішення про внесення до єдиного Реєстру неприбуткових організацій й установ, як передбачено наказом ДПА України від 11 липня 1997 року № 232 (далі Наказ ДПА № 232). Після проходження процедури включення установи (організації) до зазначеного Реєстру, тобто того, як вона набула статусу неприбутковості в цілях оподаткування, установі (організації) присвоюють ознаку згідно з Порядком визначення структури ознаки неприбуткових установ (організацій), який затверджено наказом ДПА України від 03.07.2000 року № 255; відповідно така установа може скористатися пільгами щодо податку на прибуток, передбаченими п.7.11 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств».

На думку ДПІ, з 13.04.2006 до 03.05.2007 року ВП КС здійснював свою основну діяльність без рішення про включення до реєстру неприбуткових організацій установ і не мав законодавчо визначених підстав користуватись пільгою з податку на прибуток.

За таких обставин податковий орган дійшов висновку, що зважаючи на порушення пп. 4.1.6 п. 4.1 ст. 4 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», ВП КС не включено до складу доходу, отриманого з інших джерел доходи у вигляді

процентів за користування кредитом. На підставі зазначеного акта ДПІ прийняла податкове повідомлення — рішення, за яким донараховано податкове зобов'язання з податку на прибуток і застосовано штрафні (фінансові) санкції.

ДПІ стверджує, що оскільки ВП КС з 13.04.2006 до 03.05.2007 року здійснював основну діяльність без рішення про включення до реєстру неприбуткових організацій (установ) і не мав законодавчо визначених підстав користуватись пільгою з податку на прибуток, доходи, отримані за цей період, підлягають оподаткуванню на загальних підставах, тобто за ставкою податку 25 %.

КС звернулася до Господарського суду з адміністративним позовом до ДПІ про визнання протиправним і скасування податкового повідомлення-рішення. Постановою Господарського суду позов задоволено. ДПІ звернулася з апеляційною скаргою, де просила постанову Господарського суду скасувати й прийняти нову, якою в задоволенні позовних вимог відмовити.

Під час розгляду справи судом апеляційної інстанції суд встановив:

1. КС взято на облік в об'єднаній ДПІ 23.12.2002 року за ознакою неприбутковості 0010 — кредитні спілки. ВП КС створено та відомості щодо нього внесено до ЄДРПОУ, що підтверджує довідка з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій, що видана 04.06.2008 року. ВП КС створений і зареєстрований 22.12.2005 року, взято на податковий облік ДПІ в 13.04.2006 року, що підтверджує довідка ДПІ від 24.04.2007 року, та внесено до реєстру неприбуткових організацій 03.05.2007 року згідно з рішенням № 21 від 03.05.2007 року, виданим ДПІ, з відповідним присвоєнням ознаки неприбуткових організацій та установ, що затверджено Наказом ДПА України № 232 від 11.07.1997 року.

2. Згідно з пп. 7.11.12 п. 7.11 ст. 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», набуття статусу неприбуткової організації здійснюється при її первісній реєстрації.

Відповідно до абзацу «в» пп. 7.11.4 п. 7.11 ст. 7 цього Закону, від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, отримані у вигляді коштів, які надходять до кредитних спілок у вигляді внесків на недержавне пенсійне забезпечення або внесків на інші потреби, передбачені законодавством, доходів від здійснення операцій з активами (у тому числі пасивних доходів) недержавних пенсійних фондів і кредитних спілок.

Згідно з п. 4.1, пп. 4.1.6 ст. 4, пп. 7.11.9 п. 7.11 ст. 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», валовий дохід — загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі, виключній (морській) економічній зоні, так і за їхніми межами.

Валовий дохід включає у тому числі доходи з інших джерел, але не виключно, у вигляді сум безповоротної фінансової допомоги, отриманої платником податку в звітному періоді, вартості товарів (робіт, послуг), безоплатно наданих платнику податку в звітному періоді, крім їх надання неприбутковим організаціям згідно з п. 7.11 ст. 7 цього Закону й у межах таких операцій між платником податку та його відокремленими підрозділами, які не мають статусу юридичної особи, сум поворотної фінансової допомоги, отриманої платником податку в звітному періоді, що залишається неповерненою на кінець такого звітного періоду від осіб, що не є платниками цього податку (у тому числі нерезидентів), або осіб, котрі згідно із законодавством мають пільги з цього податку, включаючи право застосовувати ставку податку нижчу, ніж установлена п. 7.2 ст. 7 або ст. 10 цього Закону. У разі коли в майбутніх податкових періодах платник податку повертає таку поворотну фінансову допомогу (її частину) особі, котра її надала, такий платник податку збільшує суму валових витрат на суму такої

поворотної фінансової допомоги (її частини) за наслідками податкового періоду, в якому відбулося таке повернення. При цьому валові доходи такого платника податку не збільшуються на суму умовно нарахованих процентів, а податкові зобов'язання особи, котра надала поворотну фінансову допомогу, не змінюються як при її видачі, так і при її зворотному отриманні. Як виняток з правила, визначеного цим абзацом, операції з отримання (надання) фінансової допомоги між платником податку та його філіями, відділеннями, іншими відокремленими підрозділами, що не мають статусу юридичної особи, розташованими на території України, не призводять до зміни їхніх валових витрат або валових доходів, сум невикористаної частини коштів, що повертаються із страхових резервів у порядку, передбаченому п. 12.2 цього Закону, сум заборгованості, що підлягає включенню до валових доходів згідно з пунктами 12.3 і 12.4 цього Закону, сум коштів страхового резерву, використаних не за призначенням, вартості матеріальних цінностей, переданих платнику податку згідно з договорами схову (у відповідальне зберігання) та використаних ним у власному виробничому чи господарському обороті, сум штрафів і/або неустойки чи пені, фактично одержаних за рішенням сторін договору або за рішенням відповідних державних органів, суду, сум державного мита, попередньо сплаченого позивачем, що повертається на його користь за рішенням суду, сум акцизного збору, сплачених (нарахованих) покупцями підакцизних товарів (за їхній рахунок) на користь платника такого акцизного збору, уповноваженого законом вносити його до бюджету, і рентних платежів, а також сум збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, доходів від продажу електричної енергії (включаючи реактивну), сум дотацій і субсидій з фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або бюджетів, отриманих платником податку.

У разі коли доходи неприбуткових організацій, отримані протягом звітного (податкового) року з джерел, визначених пп. 7.11.5, на кінець першого кварталу наступного за

звітним року перевищують 25 відсотків від загальних валових доходів, отриманих протягом такого звітного (податкового) року, така неприбуткова організація зобов'язана сплатити податок з нерозподіленої суми прибутку за ставкою, встановленою п. 10.1 ст. 10 цього Закону, до суми такого перевищення. Внесення до бюджету зазначеного податку здійснюється за результатами першого кварталу наступного за звітним року в строки, встановлені для інших платників податку.

Незалежно від положень абзацу першого цього підпункту, у разі коли неприбуткова організація отримує доход з джерел, інших ніж визначені відповідними підпунктами 7.11.2–7.11.7 цього пункту, така неприбуткова організація зобов'язана сплатити податок на прибуток, що визначається як сума доходів, отриманих з таких інших джерел, зменшена на суму витрат, пов'язаних із отриманням таких доходів, але не вище суми таких доходів.

Колегія суддів погодилась з висновком суду першої інстанції про те, що в період з 13.04.2006 до 03.05.2007 року КС отримано в результаті діяльності ВП КС доходи, що підлягають звільненню від оподаткування на підставі абзацу «В» пп. 7.11.1 та пп. 7.11.4 п. 7.11 ст. 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», при цьому такі доходи не можуть бути віднесені до доходів, отриманих з джерел, інших ніж визначені підпунктами 7.11.2–7.11.7 п. 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» й оподатковуваних за ставкою 25 %.

Твердження ДПІ, що ВП КС здійснювало свою безпосередню статутну діяльність з кредитування населення без рішення про внесення до єдиного Реєстру неприбуткових організацій та установ, як передбачено Наказом ДПА № 232, а тому не мав законодавчо визначених підстав користуватися пільгою з податку на прибуток за вищевказаний період, колегією суддів не прийняте, виходячи з наступного.

Первісна реєстрація ВП КС відбулася 22.12.2005 року, що підтверджує довідка з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій, видана 04.06.2008 року. Отже, са-

ме з цієї дати ВП КС отримала статус неприбутковості.

Наказом ДПА № 232 затверджене положення про Реєстр неприбуткових організацій та установ. Відповідно до п.1.1 цього Положення, реєстр неприбуткових організацій та установ (далі — Реєстр) — це автоматизована система збору, накопичення та обробки даних про неприбуткові організації та установи, які згідно із п. 7.11 ст. 7 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» (далі — Закон) звільняються від сплати податку на прибуток.

До Реєстру заносять неприбуткові організації й установи, які згідно із п. 7.11 ст. 7 Закону звільняються від сплати податку на прибуток (п. 2.1).

Жоден з пунктів, зазначених у цьому наказі, не ототожнює момент набуття організацією статусу неприбуткової з моментом внесення її до Реєстру.

Враховуючи вищевикладене, колегія суддів дійшла висновку, що рішення суду першої інстанції обґрунтоване, з повним та всебічним дослідженням обставин по справі, яке постановлене з дотриманням норм матеріального та процесуального права, а тому підстав для його скасування немає ♦

ЩОДО НЕ ВІДНЕСЕННЯ ДО СКЛАДУ ДОХОДІВ З ІНШИХ ДЖЕРЕЛ СУМИ БЕЗОПЛАТНО ОТРИМАНИХ ПОСЛУГ, А ТАКОЖ СУМИ ПОВЕРНУТИХ ЧЛЕНАМИ КРЕДИТНОЇ СПІЛКИ СУДОВИХ ВИТРАТ

Кредитна спілка (далі — КС) звернулася до адміністративного суду з позовом про скасування податкових повідомлень-рішень Державної податкової інспекції (далі — ДПІ). Під час розгляду справи судом встановлено таке.

ДПІ проводила виїзну планову документальну перевірку щодо дотримання вимог податкового, валютного й іншого законодавства КС. За результатами цієї перевірки відповідачем складено акт, де вказано на порушення КС пп. 4.1.1. п. 4.1 ст. 4 і пп. 7.11.9 п. 7.11 ст. 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств», у результаті чого КС занижено податок на прибуток від

іншої діяльності за III квартал 2006 року — I квартал 2008 року в сумі 906,00 грн.

На підставі висновків перевірки ДПі прийняті податкові повідомлення-рішення, в якому за порушення пп. 4.1.1. п. 4.1 ст. 4 і пп. 7.11.9 п. 7.11 ст. 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» визначено суму податкового зобов'язання (з урахуванням штрафних (фінансових) санкцій у розмірі 1 223,30 грн, з яких за основним платежем — 906, грн і за штрафними (фінансовими) санкціями — 317,30 грн.

Перевіркою ДПі встановлено, що на порушення пп. 4.1.1. п. 4.1 ст. 4 і пп. 7.11.9 п. 7.11 ст. 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» кредитною спілкою «Поліський кредит» занижено суму доходів з інших джерел, що підлягають оподаткуванню, у розмірі 3 622 грн, а саме до складу доходів з інших джерел, що підлягають оподаткуванню, не включено суму безоплатно отриманих послуг за користування меблями й оргтехнікою, а

також суми повернутих членами кредитної спілки судових витрат, які внесено в касу та на розрахунковий рахунок, що призвело до ненадходження до бюджету податку в сумі 906 грн.

Податковий орган виходив з того, що підприємством на момент проведення перевірки не надано платіжні документи, які б свідчили про повну оплату послуг за користування меблями й оргтехнікою згідно з договорами оренди. Оскільки вказані суми було сплачено КС у вересні 2008 року, згідно з договорами оренди строки внесення орендної плати визначено помісячно, як кредиторська заборгованість орендна плата КС не обліковувалася на час проведення перевірки, тому відповідач правомірно дійшов висновку про безоплатність наданих послуг з оренди меблів й оргтехніки.

Відповідно до пп. 7.11.4. п. 7.11 ст. 7 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» визначено, що від оподаткування звільняються доходи неприбуткових організацій, отримані у вигляді коштів,

що надходять до кредитних спілок у вигляді внесків на потреби, передбачені законодавством, і пасивних доходів, отриманих з джерел, визначених законодавством про кредитні спілки. Перелік доходів неприбуткових організацій, які звільняються від оподаткування, визначено пп. 7.11.4 Закону. Цей перелік є вичерпним. Судові витрати до цього переліку не віднесено. Відповідно до пп. 7.11.9 п. 7.11 Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» у разі, коли неприбуткова організація отримує дохід з джерел, інших, ніж визначено підпунктами 7.11.2–7.11.7 цього пункту, така неприбуткова організація зобов'язана сплатити податок на прибуток, який визначають як суму доходів, отриманих з таких джерел, зменшену на суму витрат, пов'язаних з отриманням таких доходів, але не вище суми таких доходів. Цього КС не зробила. За вказаних обставин Постановою окружного адміністративного суду позов задоволено. Рішенням апеляційного суду постановова залишена без змін ♦

Велика кількість законів свідчить не на користь моралі, а велика кількість судових процесів – не на користь законів

П'єр Буаст

Прецедент увіковічнює принцип

Бенджамін Дізраелі

«ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ. КРЕДИТНІ СПІЛКИ ПІД ПРИЗМОЮ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

«Вісник кредитної кооперації». Спеціальний випуск.

З метою врегулювання суспільних відносин держава створила безліч законів. Реалії життя свідчать про те, що трактування закону буває дуже різноманітним, що часто викликає суперечки, остаточну крапку в яких ставить суд.

Об'єднання кредитних спілок «Програма захисту вкладів» спеціально для кредитних спілок розробила ексклюзивний продукт – «Огляд судової практики. Кредитні спілки під призмою судових рішень».

Чому таке видання потрібно кредитній спілці?

У виданні «Огляд судової практики. Кредитні спілки під призмою судових рішень» зібрано й узагальнено практику застосування судами законодавства в судових суперечках за участю кредитних спілок та інших фінансових установ. Рішення суду вищої інстанції досить часто є важливим аргументом при відстоюванні власної позиції в суді чи при спілкуванні з правоохоронними органами.

Видання «Огляд судової практики. Кредитні спілки під призмою судових рішень» – це понад 40 рішень судів різної інстанції, зокрема:

- Спори щодо укладення та виконання договорів.
- Спори щодо забезпечення виконання договірних зобов'язань.
- Справи щодо особливостей провадження по судових спорах.
- Спори щодо специфіки податкового статусу кредитної спілки.
- Справи щодо регулювання трудових відносин в кредитній спілці.
- Справа кримінальної юрисдикції за участю посадових осіб кредитної спілки.
- Узагальнення судової практики судів касаційної інстанції.

Загальний обсяг видання – понад 180 сторінок.

Вартість видання «Огляд судової практики. Кредитні спілки під призмою судових рішень»:

- 1 примірник – 120 грн;
- 3 і більше примірників – 100 грн.

Умови доставки: поштою або «з рук у руки» (якщо ви завітаєте до редакції «Вісника кредитної кооперації»).

З приводу придбання видання звертайтеся до головного редактора «Вісника кредитної кооперації» Анни Нагребельної за телефоном 390-32-84 або пишіть на електронну адресу visnyk@pzv.net.ua чи nagrebelsna@vaks.org.ua.